

Den gamla lagen om funktionshinderservice – övergångsperiod till och med 31.12.2027

Anpassningsträning

Handbok om funktionshinderservice
Institutet för hälsa och välfärd THL

Du läser nu en sida enligt den gamla handikappservicelagen (380/1987).

Denna lag har upphävts genom L 14.4.2023/675, som gäller fr.o.m. 1.1.2025.

I avsnittet om tidigare funktionshinderservice beskrivs tjänster enligt lagen om funktionshinderservice och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda samt tillämpningen av lagen i praktiken. Dessutom beskrivs klientprocessen enligt den gamla lagen om funktionshinderservice.

Texten är innehåll enligt den gamla lagen om funktionshinderservice (380/1987). Det innehåll som THL producerat har publicerats i sin ursprungliga form i THL:s elektroniska Handbok om funktionshinderservice.

Innehållet enligt den gamla lagen om funktionshinderservice (380/1987) används till tillämpliga delar till utgången av övergångsperioden för den nya lagen om funktionshinderservice den 31 december 2027.

[Lag om service och stöd på grund av handikapp \(Finlex\)](#)

Anpassningsträning

Anpassningsträning kan beviljas med stöd av 8 § i Handikappservicelagen. Gällande innehållet i anpassningsträning regleras det i Handikappserviceförordningen 15 §.

[Handikappservicelagen 8 § \(Finlex\)](#)

[Handikappserviceförordningen 15 § \(Finlex\)](#)

Syftet med anpassningsträning

Syftet med anpassningsträning är att främja funktionsförmågan för personens med funktionsnedsättning. Till anpassningsträning hör rådgivning, handledning och träning för personen med funktionsnedsättning och personer i hans eller hennes närmaste omgivning.

Enligt handikappserviceförordningen kan anpassningsträningen vara individuell eller ske i grupp och kan vid behov även upprepas.

Anpassningsträningens uppgift är dels att hjälpa personen med funktionsnedsättning att leva med sin funktionsnedsättning eller sjukdom i vardagen samt att hitta lösningar på utmaningar som ansluter sig till funktionsnedsättningen.

Ordande av anpassningsträning

Anpassningsträning ordnas i form av olika kurser. Det är även möjligt att ordna anpassningsträning hemma hos personen med funktionsnedsättning.

Anpassningsträning, liksom service för personer med funktionsnedsättningar i allmänhet, kräver alltid individuell prövning. Individuell träning, exempelvis privatundervisning, kan vara nödvändig för en person med funktionsnedsättning, trots tidigare anpassningsträningsskurser.

Innehållet i anpassningsträning är inte noggrannare preciserat i handikappservicelagstiftningen. Innehållet i anpassningsträningen ska avgöras på basis av personens med funktionsnedsättning och hans eller hennes närståendes behov. Målet är ändå alltid att främja den sociala funktionsförmågan.

Olika former för anpassningsträning (individ- eller familjecentrerad anpassningsträning) kan vara bland annat;

- undervisning som främjar kommunikationen (exempelvis Bliss-symboler, punktskrift, teckenkommunikation)
- förbättrad social funktionsförmåga (exempelvis stöd som möjliggör att personen kan utöva fritidsintressen)
- träning i sådant som gäller människorelationer och sexualitet (exempelvis föräldrarollen)
- färdigheter för ett självständigt liv (exempelvis studier hur man använder offentliga tjänster, boendeträning, rörelsefärdigheter).

Anpassningsträning är en anslagsbunden service. Även FPA ordnar anpassningskurser i form av krävande medicinsk rehabilitering och behovsprövad rehabilitering.

Undervisning och handledning i kommunikation

Den här texten handlar om undervisning och handledning i kommunikation, som ordnas med stöd av handikappservicelagen som anpassningsträning. Anpassningsträning är en anslagsbunden service.

[Handikappservicelagen 8 § \(Finlex\)](#)

[Handikappserviceförordningen 15 § \(Finlex\)](#)

Den här texten behandlar inte sådan undervisning och handledning i kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet och som omfattas av hälso- och sjukvårdens medicinska rehabilitering.

Målsättningar för undervisning och handledning i kommunikation

Med undervisning och handledning i kommunikation avses undervisning i ett nytt språk eller handledning i att använda en kommunikationsmetod.

I praktiken innebär detta

- undervisning i teckenspråk
- handledning i kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet.

Syftet med undervisning och handledning i kommunikation är att döva, hörselskadade, synhörselskadade eller personer med talsvårigheter och deras närpersoner ska ha ett gemensamt språk och en gemensam kommunikationsmetod.

Med närpersoner avses de personer som personer med funktionsnedsättning kommunicerar med i sin vardag (t.ex. anhöriga, personalen på dagvården, verksamhetscentret och boendeenheten, en personlig assistent).

Undervisning och handledning i kommunikation kan beviljas personer i alla åldrar.

Undervisning i teckenspråk

Undervisning i teckenspråk kan ges till

- döva, hörselskadade eller synhörselskadade
- deras närpersoner.

Undervisning i teckenspråk består oftast av undervisning i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk. Personer med hörsel- och synnedsättning och deras närpersoner kan även få undervisning i taktilt teckenspråk, som avläses sensoriskt med händerna.

Behovet av undervisning är ofta långvarigt, eftersom det handlar om att lära sig ett språk. Till exempel utvidgas ett barns livsmiljö under hans eller hennes uppväxt och därmed även ordförrådet som barnet behöver. Förmågan att behärska grammatik är också kopplad till barnets ålder, så ett litet barn lär sig fler grammatiska regler ju äldre det blir.

I fråga om personer med synhörselnedsättning kan förändringar i synen och hörseln innebära att kommunikationsmetoderna behöver förändras, vilket påverkar omfattningen på undervisningen.

Handledning i kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet

Som anpassningsträning enligt handikappservicelagen ges handledning i kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet till

- närpersoner till personer med talsvårigheter
- personer med olika grader av hörselskada eller synhörselskada och deras närpersoner.

Handledning i kommunikationsmetoder för talskadades närpersoner kan till exempel bestå av handledning i användningen av stödtecken eller en kommunikationspärm, ett kommunikationsprogram eller kommunikationsutrustning som är individuellt anpassad.

Hörselskadade eller synhörselskadade personer vars modersmål är ett talat språk (t.ex. finska eller svenska) får vanligtvis handledning i tecknat tal, stödtecken, sociala snabbesked, fingeralfabetet eller cued speech.

Handledningen i kommunikationsmetoder och hjälpmedel för en person med talsvårigheter omfattas i första hand av den medicinska rehabiliteringen inom hälso- och sjukvården (Hälso- och sjukvårdslagen § 29).

Undervisning och handledning i kommunikation är en kompletterande serviceform

Undervisning och handledning i kommunikation kompletterar rehabiliteringsservicen inom hälso- och sjukvården. Undervisning och handledning i kommunikation ersätter inte talterapi eller handledning av en talterapeut och inte heller sådan bedömning av kommunikationshjälpmedel som omfattas av medicinsk rehabilitering.

Kommunikationshandledaren eller -läraren samarbetar med den rehabiliterande talterapeuten, den aktör som ansvarar för rehabiliteringen eller hälso- och sjukvårdens hjälpmedelsenhet och handleder dessa vid behov.

Ordande av undervisning och handledning i kommunikation

Undervisning och handledning i kommunikation beviljas av välfärdsområdets socialväsande som anpassningsträning med stöd av handikappservicelagen. Anpassningsträning är en anslagsbunden tjänst.

En expert inom socialvården eller hälso- och sjukvården, till exempel en talterapeut, kan skriva en rekommendation om undervisning och handledning i kommunikation.

Välfärdsområdet kan själv ordna undervisning och handledning i kommunikation, men vanligtvis köper välfärdsområdet undervisningen från företag eller organisationer som producerar tjänsten. Undervisningen kan ges hemma eller till exempel på barnets vårdplats.

För närvarande tillhandahålls undervisning och handledning i kommunikation av bland annat tolkar för tal-skadade, teckenspråklärare, teckenspråkstolkar och talterapeuter.

Texten om undervisning och handledning i kommunikation:

Kaisa Laine, sakkunnig, talterapeut, Tikoteket / Kehitysvammaliitto ry

Eija Roisko, utvecklingschef, Tikoteket / Kehitysvammaliitto ry

Pirkko Selin-Grönlund, specialsakkunnig, Finlands dövas förbund/Kuurojen Liitto ry

Källor

[Lag om service och stöd på grund av handikapp 380/1987 \(Finlex\)](#)

[Förordning om service och stöd på grund av handikapp 759/1987 \(Finlex\)](#)

[Hälso- och sjukvårdslag 1326/2010 \(Finlex\)](#)

Räty, Tapio (2010) Vammaispalvelut. Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö. Kynnys ry.